

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Filipa, soudce zpravodaje Pavla Rychetského a soudce Jaromíra Jirsy o ústavní stížnosti obchodní společnosti **Sallerova výstavba Emporium II k.s.**, sídlem Obchodní zóna 266, Otvice, zastoupené Ass. jur. Denisem Dietrem Riedigerem, advokátem, sídlem Rašínovo nábřeží 383/58, Praha 2 – Nové Město, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2019 č. j. 28 Cdo 4660/2018-1728, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. června 2018 č. j. 25 Co 96/2018-1578 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 28. listopadu 2016 č. j. 18 C 190/2009-1407, ve znění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. prosince 2017 č. j. 18 C 190/2009-1535, za účasti **Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 5**, jako účastníků řízení, a **1) obchodní společnosti UNITED BAKERIES a.s.**, sídlem Pekařská 598/1, Praha 5 – Jinonice, zastoupené JUDr. Michaelou Šerou, advokátkou, sídlem Vodičkova 710/31, Praha 1 – Nové Město, **2) obchodní společnosti OK REST a.s.**, sídlem Klimentská 1216/46, Praha 1 – Nové Město, **3) České republiky – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**, sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2 – Nové Město, **4) J. Š., 5) Ing. G. Š., 6) L. Š., 7) J. Š., 8) A. M., a 9) státního podniku Pražské pekárny a mlýny, státní podnik**, sídlem Ke Klíčovu 256/1, Praha 9 – Vysočany, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Výroky II, III a IV usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2019 č. j. 28 Cdo 4660/2018-1728, částí výroku I, kterou se potvrzuje výrok I rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 28. listopadu 2016 č. j. 18 C 190/2009-1407, ve znění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. prosince 2017 č. j. 18 C 190/2009-1535, a výroky II a VII rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. června 2018 č. j. 25 Co 96/2018-1578 a výroky I a IV rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 28. listopadu 2016 č. j. 18 C 190/2009-1407, ve znění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. prosince 2017 č. j. 18 C 190/2009-1535, bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i její základní právo vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2019 č. j. 28 Cdo 4660/2018-1728 ve výrocích II, III a IV, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. června 2018 č. j. 25 Co 96/2018-1578 v části výroku I, kterou se potvrzuje výrok I rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 28. listopadu 2016 č. j. 18 C 190/2009-1407, ve znění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. prosince 2017 č. j. 18 C 190/2009-1535, a ve výrocích II a VII a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 28. listopadu 2016 č. j. 18 C 190/2009-1407, ve znění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. prosince 2017 č. j. 18 C 190/2009-1535, ve výrocích I a IV se ruší.

III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

O d ů v o d ě n í:

I.

Vymezení věci

1. Ústavní stížností, jež byla Ústavnímu soudu doručena dne 29. 8. 2019 a doplněna podáním ze dne 6. 1. 2020, navrhla stěžovatelka zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí z důvodu tvrzeného porušení jejich ústavně zaručených základních práv podle čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

II.

Shrnutí řízení před obecnými soudy

2. Vedlejší účastnice 1), společnost UNITED BAKERIES a.s., užívá 19 pozemků nacházejících se v Praze v katastrálním území Jinonice, konkrétně pozemky parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, parc. č. XX, zapsané na LV č. XX, a pozemek parc. č. XX, nacházející se v Praze v katastrálním území Stodůlky, zapsaný na LV č. XX, v obou případech vedených Katastrálním úřadem pro hlavní město Prahu, katastrální pracoviště Praha, (dále jen „předmětné pozemky“). Tyto pozemky užívá jako vlastnice staveb na nich postavených. V minulosti tak činila vedlejší účastnice 2), společnost OK REST a.s. (dříve ODKOLEK a.s.), která je bývalou vlastnící těchto staveb. Vlastnické právo k předmětným pozemkům bylo v katastru nemovitostí zapsáno ve prospěch stěžovatelky, jejíž právní předchůdkyně, společnost Sallerova výstavba Plan V s.r.o., je měla nabýt na základě kupních smluv uzavřených s vedlejšími účastníky 4) až 8), případně s jejich právními předchůdci, jimž měl být tento majetek vydán v roce 1992 v rámci restitucí podle zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd“). Podle vedlejších účastnic 1) a 2) byla ale vlastníkem předmětných pozemků vedlejší účastnice 3), tedy Česká republika, a právo hospodaření s nimi mělo svědčit vedlejšímu účastníkovi 9), státnímu podniku Pražské pekárny a mlýny.

3. Vedlejší účastnice 1) a 2) se žalobou proti stěžovatce a ostatním vedlejším účastníkům domáhaly určení, že vlastníkem předmětných pozemků je Česká republika. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 (dále jen „obvodní soud“) ze dne 28. 11. 2016 č. j. 18 C 190/2009-1407, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 13. 12. 2017 č. j. 18 C 190/2009-1535, bylo žalobě vyhověno, avšak jen v rozsahu, v němž se tohoto určení domáhala vedlejší účastnice 1) proti vedlejší účastnici 3) a stěžovatce (výrok I). Jen ve vztahu k těmto subjektům shledal obvodní soud ve věci naléhavý právní zájem, neboť sporná otázka vlastnického práva k uvedeným pozemkům zapříčinila vznik řady sporů mezi katastrálními vlastníky pozemků a vlastníky staveb na nich postavených. Vzhledem k tomu, že v minulosti nebyla jednoznačně vyřešena, měla zároveň potenciál vyvolat vznik dalších sporů mezi stěžovatelkou jako katastrální vlastnící pozemků a vedlejší účastnicí 1) jako uživatelkou pozemků a vlastnící staveb na nich postavených. Předmětná žaloba tak byla způsobilá eliminovat stav nejistoty v právním vztahu mezi těmito

subjekty, účinněji než jiné právní prostředky vystihnout obsah a povahu tohoto právního vztahu a odvrátit tak případné budoucí spory.

4. Pokud jde o další žalované subjekty, vedlejší účastníci 4) až 8) byli předchozími katastrální vlastníky předmětných pozemků, a tudíž určení vlastnického práva by přímo nezasáhlo do jejich právního postavení. Vedlejšímu účastníku 9) jako státnímu podniku zase mohlo svědčit pouze právo hospodaření k předmětným pozemkům, které však nebylo předmětem tohoto řízení. Vůči vedlejším účastníkům 4) až 9) byla proto žaloba vedlejší účastnice 1) zamítnuta (výrok II). Vedlejší účastnice 2), která měla v řízení před obecnými soudy rovněž postavení žalobkyně, v době podání žaloby předmětné pozemky již neužívala ani nevlastnila stavby na nich stojící, v důsledku čehož, její žaloba nemohla plnit stejný účel, jako tomu bylo v případě žaloby vedlejší účastnice 1). V rozsahu, v kterém se vedlejší účastnice 2) domáhala určení vlastnického práva proti stěžovatelce a vedlejším účastníkům 3) až 9), tak byla i její žaloba zamítnuta (výrok III). Vedlejší účastnici 3) a stěžovatelce byla uložena povinnost společně a nerozdílně zaplatit vedlejší účastnici 1) náhradu nákladů řízení ve výši 154 567,71 Kč (výrok IV) a rozhodnuto bylo také o náhradě nákladů řízení mezi ostatními účastníky (výroky V až XIII).

5. K odvolání vedlejších účastnic 1) a 2) jako žalobkyň a vedlejší účastnice 3) a stěžovatelky jako žalovaných ve věci následně rozhodoval Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“), který rozsudkem ze dne 28. 6. 2018 č. j. 25 Co 96/2018-1578 potvrdil rozsudek obvodního soudu ve vyhovujícím výroku i zamítavých výrociích ve věci samé (část výroku I). Výrok IV rozsudku obvodního soudu změnil tak, že vedlejší účastnice 3) a stěžovatelka jsou povinny zaplatit vedlejší účastnici 1) náhradu nákladů řízení ve výši 154 567,71 Kč, tentokrát však nikoli společně a nerozdílně (výrok II). Ve vztahu mezi vedlejšími účastníky 1) a 2) a stěžovatelkou nebyla žádnému z nich přiznáno právo na náhradu odvolacího řízení (výrok VII). Ve zbytku rozhodl o náhradě nákladů řízení před obvodním soudem a náhradě nákladů odvolacího řízení mezi ostatními účastníky (část výroku I, výroky III až VI a výroky VIII až X).

6. Z obou rozsudků vyplývá, že předmětné pozemky byly v letech 1959 a 1960 odňaty původním vlastníkům rozhodnutími příslušných obvodních národních výborů vydanými podle vládního nařízení č. 15/1959 Sb., o opatřeních týkajících se některých věcí užívaných organizacemi socialistického sektoru, a postupem času byly všechny tyto pozemky ve správě státního podniku Státní statek hl. m. Prahy. Hospodářskými smlouvami ze dne 8. 4. 1987 č. 20/87 a ze dne 18. 1. 1989 č. 2/89 tento státní podnik přenechal předmětné pozemky do dočasného užívání vedlejšímu účastníkovi 9), státnímu podniku Pražské pekárny a mlýny, za účelem výstavby pekárny Jihozápadní město.

7. Po roce 1989 vznikl původním vlastníkům předmětných pozemků, případně jejich potomkům, restituční nárok podle zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. Za účelem jeho uspokojení uzavřel státní podnik Státní statek hl. m. Prahy jako vydávající dne 9. 9. 1991 s členy rodiny Š., kterým náležel restituční nárok, jako příjemci dohodu o vydání věci, na jejímž základě jim byla vydána část předmětných pozemků (tzv. východní část). Tato dohoda byla registrována Státním notářstvím pro Prahu 5 (dále jen „státní notářství“) dne 9. 9. 1991 pod sp. zn. 5 RE 302/91. Dále uzavřel uvedený státní podnik jako vydávající dne 24. 2. 1992 s Ing. K. H. jako příjemkyní dohodu o vydání věci, na jejímž základě jí byla vydána zbylá část předmětných pozemků (tzv. západní část). Tato dohoda byla registrována státním notářstvím dne 4. 3. 1992 pod sp. zn. 2 RE 298/92. Na základě kupní smlouvy ze dne 6. 9. 2007 uzavřené s některými členy rodiny

Š. jako prodávajícími a společností Sallerova výstavba Plan V s.r.o. jako kupující a kupní smlouvy ze dne 5. 10. 2007 uzavřené s vedlejší účastnicí 8), která je dědičkou Ing. K. H., jako prodávající a společností Sallerova výstavba Plan V s.r.o. jako kupující pak měla vlastnické právo k předmětným pozemkům nabýt uvedená společnost, jejíž právní nástupkyní je v důsledku fúze sloučením stěžovatelka.

8. Obecné soudy shledaly uvedené dohody o vydání věci neplatnými z několika důvodů. Předně měly být uzavřeny osobou, která podle § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd nebyla povinnou osobou [pozemky nedržel státní podnik Státní statek hl. m. Prahy, ale vedlejší účastník 9)]. Dohody dále neobsahovaly ujednání o tom, zda a v jakém rozsahu přejímá ta která oprávněná osoba práva a závazky plynoucí ze smluv o dodávce stavebních prací v souvislosti s výstavbou areálu pekárny na předmětných pozemcích, ačkoli šlo o jejich podstatnou náležitost podle § 10 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. V neposlední řadě předmětné pozemky nebyly podle § 10 odst. 4 tohoto zákona způsobilé k naturální restituci, neboť na nich byla v době vydání již kompletně vybudovaná stavba, pekárna Jihozápadní město.

9. Restituenti, resp. jejich právní nástupci, neměli nabýt vlastnické právo k předmětným pozemkům ani vydržením. Obecné soudy posoudily podmínky vydržení podle § 130 odst. 1 a § 134 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, (dále jen „občanský zákoník 1964“) a dospěly k závěru, že členové rodiny Š., jakož i Ing. K. H. jako oprávněné osoby prokazatelně věděli nebo s přihlédnutím ke všem okolnostem vědět museli, že na vydávaných pozemcích je vystavěn areál pekárny. Členové rodiny Š., s nimiž bylo jako s vlastníky některých pozemků v Praze v katastrálním území Jinonice v souvislosti s touto výstavbou jednáno, s ní v roce 1987 dokonce vyslovili souhlas. Všechny oprávněné osoby navíc záhy po uzavření dohod o vydání věci čelily zpochybňování platnosti těchto dohod ze strany vedlejšího účastníka 9). V průběhu desetileté vydržecí doby se tak restituenti, resp. jejich právní nástupci, jednoznačně dozvěděli o skutečnostech, které při zachování běžné a normální opatrnosti v objektivním smyslu a současně při jednoznačném znění restitučního zákona v otázce určení povinné osoby, u nich mohly a měly od počátku vyvolat důvodné pochybnosti o tom, zda jim předmětné pozemky byly vydány povinnou osobou. Tyto osoby proto nemohly být v objektivním smyslu v dobré víře, že jim vlastnické právo k předmětným pozemkům skutečně náleží, a nebylo možné je považovat za oprávněné držitele.

10. Stěžovatelka, resp. její právní předchůdkyně, podle obecných soudů nezachovala náležitou obezřetnost, kterou by na ní bylo možné při uzavírání smluvních vztahů obdobného charakteru a významu požadovat. Právní předchůdkyně stěžovatelky, společnost Sallerova výstavba Plan V s.r.o., dokonce vzala na vědomí existenci sporu o vlastnické právo k předmětným nemovitostem, o němž bylo vedeno řízení u obvodního soudu pod sp. zn. 15 C 124/2004. Měla tedy objektivně seznat, že stav zapsaný v katastru nemovitostí nemusí odpovídat skutečnosti. Rovněž měla možnost seznámit se s podmínkami, za kterých byly dotčené pozemky předchozím katastrálním vlastníkům vydány v rámci restituce a s důvody, pro něž lze nabývací tituly předchozích katastrálních vlastníků v podobě restitučních dohod případně považovat za neplatné. Dobrou víru v zápis v katastru nemovitostí v případě právní předchůdkyně stěžovatelky dovodit nelze. Nebyla prokázána ani existence jiného právního titulu, podle něhož by došlo k zániku vlastnického práva státu k předmětným pozemkům.

11. Uvedenému posouzení obecných soudů předcházelo v obou rozsudcích vypořádání se s otázkou, zda rozhodnutí ve věci nebrání překážka věci rozsouzené podle § 159a odst. 4 občanského soudního řádu, konkrétně pravomocný rozsudek městského soudu ze dne 11. 3. 2014 č. j. 58 Cm 5/2011-231 ve věci žaloby společnosti Sallerova výstavba Plan V s.r.o. proti JUDr. Jánů Kurincovi, správci konkursní podstaty úpadce vedlejšího účastníka 9), státního podniku Pražské pekárny a mlýny, o vyloučení části předmětných pozemků ze soupisu konkursní podstaty. Důvod, pro který správce zahrnul do konkursní podstaty i tyto pozemky, spočíval v tom, že stát k nim s ohledem na neplatnost dohod o vydání věci nikdy neměl pozbýt vlastnické právo.

12. Obvodní soud se v tomto rozsudku, jenž byl potvrzen rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) ze dne 13. 11. 2014 č. j. 10 Cmo 15/2014-273, s tímto závěrem neztotožnil. Podle jeho názoru měli být restituenti i společnost Sallerova výstavba Plan V s.r.o. při nabývání vlastnického práva k předmětným pozemkům v dobré víře. Dovolání proti rozsudku vrchního soudu pak bylo zamítnuto rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017 č. j. 29 Cdo 1256/2015-338, z něhož vyplývá, že i kdyby dohody o vydání věci byly neplatné, právní předchůdkyně stěžovatelky by – v souladu s rozhodovací praxí Ústavního soudu – nabyla vlastnictví k předmětným pozemkům od osob zapsaných jako jejich vlastníci v katastru nemovitostí na základě dobré víry, která nebyla vyvrácena [k tomu blíže náleze ze dne 17. 4. 2014 sp. zn. I. ÚS 2219/12 (N 61/73 SbNU 163)].

13. Proti rozsudku městského soudu podaly dovolání vedlejší účastnice 2) [proti části výroku I, kterým byl potvrzen výrok III rozsudku obvodního soudu] a stěžovatelka (proti celému rozsudku). Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2019 č. j. 28 Cdo 4660/2018-1728 bylo dovolání vedlejší účastnice 2) odmítnuto [výrok I], a to z toho důvodu, že dovoláním označené otázky městský soud vyřešil v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu [ústavní stížnost vedlejší účastnice 2) proti tomuto výroku napadeného usnesení Nejvyššího soudu byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2019 sp. zn. III. ÚS 2995/19]. Odmítnuto bylo také dovolání stěžovatelky (výrok II) a byla jí uložena povinnost zaplatit vedlejší účastnici 1) náhradu nákladů dovolacího řízení ve výši 3 363,80 Kč (výrok III). Ostatním účastníkům právo na náhradu nákladů dovolacího řízení přiznáno nebylo (výrok IV).

14. Městský soud se podle dovolacího soudu neodchýlil od jeho ustálené rozhodovací praxe v otázkách, zda v posuzované věci byl dán nedostatek podmínky řízení spočívající v překážce věci pravomocně rozsouzené podle § 159a odst. 4 občanského soudního řádu a zda byla vedlejší účastnice 1) aktivně věcně legitimovaná na žádaném určení. Rozporuje-li stěžovatelka závěr městského soudu o absolutní neplatnosti restitučních dohod o vydání věci, podle dovolacího soudu tak činí především prostřednictvím kritiky skutkových zjištění coby výsledku provedení dokazování. Tyto námitky tudíž nevystihovaly kvalifikovanou otázku hmotného nebo procesního práva, jež by mohla založit přípustnost dovolání.

15. Jde-li pak o samotné posouzení otázky platnosti dohod o vydání věci, ani zde se městský soud neměl zpronevřit ustálené rozhodovací praxi dovolacího soudu, dospěl-li k závěru, že uzavření těchto dohod s jinou než povinnou osobu podle § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd má za následek jejich absolutní neplatnost. Jak uvedl dovolací soud, kritizuje-li stěžovatelka zjištění o existenci smlouvy o dodávce stavebních prací, z čehož následně dovozuje, že při její absenci nemusí dohoda

o vydání věci obsahovat ujednání podle § 10 odst. 1 tohoto zákona o tom, zda a v jakém rozsahu přejímá oprávněná osoba práva a závazky z této smlouvy, jde ve své podstatě o skutkovou námitku. Přisvědčit nebylo možné ani její argumentaci, že v době uzavření dohod o vydání věci nebyla dána překážka vydání předmětných pozemků spočívající v jejich zastavěnosti podle § 10 odst. 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd, zakládá-li ji stěžovatelka na tom, že stavby na předmětných pozemcích byly zkolaudovány až později. Stavbou podle uvedeného ustanovení je totiž třeba rozumět stavbu ve smyslu občanskoprávním, a nikoli ve smyslu předpisů veřejného práva. Rozsudek městského soudu nebyl shledán v kolizi ani s judikaturou dovolacího soudu, která na posledně uvedené ustanovení nahlíží jako na dispozitivní a podle níž v situacích, kdy není zpochybněno dispoziční právo povinné osoby k vydávanému pozemku, nečiní pominutí zastavěnosti dohodu o jeho vydání neplatnou.

16. K námitkám vztahujícím se k případnému nabytí vlastnického práva k předmětným pozemkům vydržením dovolací soud podotkl, že řešení otázky, zda byl držitel v dobré víře, že mu sporný pozemek patří, je vždy úzce spjato s konkrétními skutkovými zjištěními té které projednávané věci a v dovolacím řízení je lze přezkoumat toliko v případě, že by úvahy soudu v nalézacím řízení byly nepřiměřené. Takovým nedostatkem ale hodnotící úvaha městského soudu v posuzované věci evidentně netrpí, uzavírá-li se, že absence dobré víry držitelů se vztahovala již k okolnostem nabytí vlastnického práva. Právní předchůdkyně stěžovatelky, potažmo stěžovatelka samotná vzhledem ke všem okolnostem případu nemohla být v dobré víře v to, že stav zapsaný v katastru nemovitostí odpovídá skutečnosti.

17. K námitkám, že městský soud při svém rozhodování nerespektoval smysl a účel restitučního zákonodárství, dovolací soud zdůraznil, že soudy nižších stupňů shledaly hned tři různé důvody, pro něž byly dohody o vydání předmětných pozemků oprávněným osobám absolutně neplatné. Jedním z nich bylo i porušení § 10 odst. 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. Bylo-li od počátku záměrem zákonodárce nevracet oprávněným osobám pozemky zastavěné stavbou, pak nelze závěrům soudů nižších stupňů o neplatnosti dohod o vydání věci vytýkat formalismus při výkladu zákona. Původní vlastníci mají navíc v případech, kdy převod majetku do jejich vlastnictví není ze zákonem stanovených důvodů možný, nárok na poskytnutí finanční náhrady. Za nekorektní pak dovolací soud označil argumentaci stěžovatelky, podle níž namítaný postup může vést k tomu, že budou restituenti, resp. oprávněné osoby, zpětně a opakovaně zbaveni majetku. Jestliže oprávněné osoby nenabývaly vlastnictví k předmětným pozemkům, pak nemohlo dojít ani k zásahu do jejich tvrzeného vlastnického práva. Dovolací soud připomněl, že restituce v souzené věci nemá podklad ani v žádném rozhodnutí, jež by snad mohlo požívat presumpce správnosti, nýbrž toliko v absolutně neplatné dohodě zúčastněných subjektů, při jejímž uzavření nebyli nabyvatelé nadáni dobrou vírou. Závěrem konstatoval, že dovolání stěžovatelky nebylo přípustné z důvodu nesplnění předpokladů jeho přípustnosti podle § 237 občanského soudního řádu.

III.

Argumentace stěžovatelky

18. Stěžovatelka podotýká, že po 27 letech jsou předmětné pozemky opět v dispozici státu, který tak nabyl majetek v hodnotě stovek milionů korun, i když jej původně ani

nechtěl, jak plyne například z jeho prvního procesního vyjádření ve sporu o určení vlastnického práva. Restituenti naopak nemají nic a stěžovatelce nezbyvá než se domáhat zpět uhrazení kupní ceny za pozemky. Smysl restitucí tím měl být zcela popřen. Nedošlo k žádné nápravě křivd, spíše k jejich mnohonásobnému prohloubení, a to vůči většímu počtu subjektů, než které figurovaly při nápravě majetkových křivd.

19. Odmítnutím dovolání došlo podle stěžovatelky k porušení jejího základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. V tuto chvíli existují celkem tři rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se obsahově zabývají stejnými argumenty, pokaždé se s nimi však uvedený soud vypořádal odlišně. Má jít o ústavní stížnosti napadené usnesení, dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2016 sp. zn. 30 Cdo 1257/2016 a již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1256/2015. V napadeném usnesení dovolací soud odmítl dovolání jako nepřipustné, protože restituenti neměli vlastnické právo k předmětným pozemkům nabyt v dobré víře. V zmíněných rozsudcích ovšem tento soud shledal dovolání po předložení stejné argumentace přípustným a důvodným. V rozsudku sp. zn. 30 Cdo 1257/2016 uvedl, že je povinností soudu důsledně verifikovat, zda skutkové okolnosti případu umožňují závěr o nabytí od nevlastníka, či nikoli, aniž by břemeno tvrzení a břemeno důkazní mělo spočívat na původním vlastníkovi. Odvolacímu soudu bylo vytčeno, že favorizoval již překonanou judikaturu o absolutní ochraně původního majitele nemovitostí. V rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1256/2015 bylo zase rozhodováno o dovolání správce konkursní podstaty úpadce vedlejšího účastníka 9), který měl za to, že předmětné pozemky jsou majetkem úpadce s ohledem na neplatnost dohod o vydání věci, a proto je zahrnul do majetkové podstaty. Právní předchůdkyně stěžovatelky se ale žalobou domohla vyloučení těchto pozemků z majetkové podstaty z důvodu, že při jejich nabytí byla v dobré víře ve vlastnictví prodávajících.

20. Nejvyšší soud měl v napadeném usnesení zcela mimo svou pravomoc obsahově negativně hodnotit rozhodnutí jiného senátu téhož soudu. Při posuzování dobré víry právní předchůdkyně stěžovatelky již neměl dále zkoumat platnost předchozích nabývacích titulů dřívějších vlastníků, pokud tak učinil v dřívějším rozhodnutí. Jeho dřívější rozhodnutí nemůže být jakkoli „vadné“ jen z toho důvodu, že se nezabývalo určitým dílčím aspektem věci (zastavenost pozemků) a místo toho se zaměřilo na stěžejní, chronologicky poslední, ale pro řízení nejdůležitější aspekt dobré víry, který nebyl zpochybněn ani soudy nižších stupňů. Napadené usnesení zcela pomíjí otázky, které stěžovatelka předestřela v dovolání a v nichž šlo o ochranu dobré víry restituentů a upřednostnění smyslu restitucí před pouhým formalistickým výkladem splnění podmínek restitučních předpisů. Nevypořádané zůstaly i její odkazy na řadu rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, případně byla tato judikatura vyložena účelově.

21. Dobrá víra stěžovatelky měla být posílena tím, že v okamžiku nabytí předmětných pozemků byly veškeré spory ohledně předchozích vlastníků pozemků či jejich právních předchůdců pravomocně skončeny. Žaloby byly zamítnuty a vlastnické právo restituentů jako prodávajících nebylo jakkoli autoritativně zpochybněno. Stěžovatelka zcela logicky sdělila, že byla-li proti ní podána žaloba, pak po jejím zamítnutí nemůže být v horším postavení než před jejím podáním. Zamítnutá žaloba její dobrou víru naopak potvrzuje. Subjekty z podnikatelské skupiny vedlejší účastnice 1) jednaly účelově, jestliže podaly žalobu (s vědomím mizivého procesního úspěchu) jen proto, aby mohly argumentovat proti dobré víře stěžovatelky. V této souvislosti si stěžovatelka klade otázku, zda je možné takovému postupu přiznat právní ochranu, resp. zda může samotné podání žaloby bez ohledu na rozhodnutí o ní nenávratně narušit její dobrou víru, zatímco utvrdit ji může

pouze to, když je spor věcně projednán, žaloba zamítnuta a je provedeno odpovídající množství důkazů. Restituenti neměli jinou možnost, jak své vlastnictví utvrdit. Vlastnické právo k předmětným pozemkům navíc neuplatňoval, ani aktivně nevykonával žádný třetí subjekt, a že vlastnictví jiných okolních pozemků, nabytých původně restituenty na základě stejných dohod, nebylo nikdy zpochybněno.

22. Napadeným usnesením mělo dojít také k porušení práva stěžovatelky vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Závěr Nejvyššího soudu, že nenabyla vlastnické právo k předmětným pozemkům z důvodu neplatnosti restitučních dohod, je zcela formalistický a v rozporu se zásadou proporcionality. Tento závěr nerespektuje její legitimní očekávání, ani skutečnost, že jde o restituční věc. Primární příčinou navrácení těchto pozemků byla předchozí majetková křivda spočívající v jejich protiprávním odebrání původním majitelům po roce 1948. Restituční nárok původních vlastníků nebyl nijak zpochybněn, pouze mělo dojít k formálnímu pochybení státu při napravování této křivdy.

23. Podle stěžovatelky spočíval obecnými soudy zjištěný důvod neplatnosti dohod o vydání věci toliko ve formální vadě jednání státního podniku. Stranou jejich úvah přitom zůstala skutečnost, že restituenti, kteří nejsou právníci, jednali se státním subjektem. Právě ten jim sdělil, že jim na základě dohod mohou být pozemky vydány. S tímto postupem souhlasili a dohody o vydání podepsali, neboť byli rádi, že mají možnost protiprávně odňatý majetek nabýt zpět. Tyto dohody pak byly opakovaně akceptovány řadou státních institucí jako právně bezvadné a platné, například státními notářstvími v dědických řízeních, katastrálním úřadem při zápisu vlastnického práva restituentů, finančním úřadem při placení daní. Restituenti tak od počátku neměli jediný důvod pochybovat o řádnosti nabytí svého vlastnického práva. Celý restituční proces zároveň trval velice krátkou dobu, během níž nebylo možné získat či ověřit si relevantní data a skutečnosti, které jsou známy dnes. Pokud příslušné orgány věděly či musely vědět o překážkách vydání, měly tuto skutečnost sdělit předem. Platí přece presumpce správnosti kroků státních orgánů, státní podniky nevyjímaje, a tato byla napadenými rozhodnutími zcela popřena a pošlapána. Na počátku 90. let nebyla řada dokumentů známá, jako je tomu dnes. Archivy byly ve velkém nepořádku, o spoustě věcí se nevědělo, kde a zda vůbec jsou, a proto nelze na danou věc nahlížet optikou roku 2019. V této souvislosti si stěžovatelka klade otázku, zda by po 27 letech skutečně měli být za případná pochybení státních institucí nejvíce potrestáni restituenti a následní vlastníci pozemků a zda by současně měl stát nabýt zpět pozemky, které předtím vydal a které nikdy právem nevlastnil. V důsledku napadených rozhodnutí přijdou restituenti podruhé o svůj majetek a navíc budou vystaveni povinnosti vracet kupní cenu za pozemky.

24. S ohledem na nového vlastníka budov stojících na předmětných pozemcích, kdy ke změně vlastnictví došlo po aktuální a veřejně známé fúzi, lze podle stěžovatelky jen fabulovat, proč má třetí subjekt zájem na tom, aby nabyl vlastnické právo stát. Již samotní restituenti byli před prodejem pozemků nuceni domáhat se uhrazení úplaty za jejich užívání (tehdy ještě podle nájemní smlouvy) před soudem. Stejně tak stěžovatelka, resp. její právní předchůdkyně, byla nucena podat v roce 2008 žalobu na zaplacení úplaty za užívání pozemků, přičemž tento spor nebyl ke dni podání ústavní stížnosti skončen. Stěžovatelka má za to, že podání žaloby na určení vlastnického práva státu, který se až do jejího podání ke svému vlastnickému právu nehlásil a nikdy nečinil aktivní kroky na obranu svých práv, to vše rok po podání žaloby stěžovatelky o zaplacení dlužného

nájemného, svědčí s velikou pravděpodobností o účelovosti jednání vedlejších účastnic 1) a 2) a zneužití práva.

25. Podáním ze dne 6. 1. 2020 stěžovatelka doplnila ústavní stížnost o odkazy na několik rozhodnutí Ústavního soudu, které měly podpořit její původní argumentaci.

IV.

Shrnutí řízení před Ústavním soudem

26. Pro účely tohoto řízení si Ústavní soud vyžádal spis vedený u obvodního soudu pod sp. zn. 18 C 190/2009 a vyzval účastníky řízení a vedlejší účastnice 1) a 3) k vyjádření se k ústavní stížnosti.

IV./a

Vyjádření Nejvyššího soudu

27. Nejvyšší soud ve svém vyjádření ze dne 23. 4. 2020 odmítl, že by se napadeným usnesením dopustil libovůle, účelové interpretace judikatury či přepjatého formalismu. Důvody nepřijatelnosti dovolání podrobně shrnul v odůvodnění napadeného usnesení, v němž reagoval i na podstatné námitky stěžovatelky. Při zkoumání přípustnosti dovolání se pohyboval v mezích otázek vymezených dovoláním, vázán přitom učiněnými skutkovými zjištěními soudů nižšího stupně, která mu nepřísluší revidovat. Nejvyšší soud znovu osvětlil důvody, pro něž nebylo možné přiznat právní účinky uzavřeným dohodám o vydání věci. Pozornost věnoval také závěru o absenci dobré víry, a to jak na straně restituentů, kde by měla význam pro případné pozdější originární nabytí vlastnického práva k předmětným pozemkům vydržením, tak na straně stěžovatelky, resp. její právní předchůdkyně, kde byla podmínkou nabytí vlastnického práva ke sporným pozemkům evidovaným v katastru nemovitostí od nevladníků. Při řešení vytčených právních otázek se městský soud nezpronevěřil ustálené rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, od níž nebylo důvodu se odchýlit. S účelem restituce by nebyl slučitelný stav, kdy by se oprávněné osobě mělo dostat vyprázdněného vlastnického práva (jak by tomu mohlo být v případě vydání zastavěných pozemků), jež nadto v sobě nese i potencialitu dalších sporů (o náhradu za omezení vlastnického práva či vydání bezdůvodného obohacení).

28. V dané věci nejde o kolizi stížností napadeného usnesení s jinou rozhodovací praxí dovolacího soudu, konkrétně s rozsudkem sp. zn. 30 Cdo 1257/2016, v němž bylo podrobena kritice tehdy přezkoumávané rozhodnutí primárně proto, že v otázce nabytí od nevladníka odvolací soud vycházel z právních závěrů, které však byly další judikaturou Ústavního soudu překonány. Nejvyšší soud v odkazovaném rozsudku nečinil definitivní a kategorické závěry o tom, zda byl nabyvatel nemovitostí v dobré víře či nikoli. Ústavní stížností napadené rozhodnutí nemůže být – s ohledem na odlišný předmět řízení – v rozporu ani se závěry, na nichž spočívá rozsudek sp. zn. 29 Cdo 1256/2015. Napadeným usnesením neměla být porušena ústavně zaručená základní práva stěžovatelky.

IV./b

Vyjádření Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 5

29. Městský soud ve svém vyjádření ze dne 14. 4. 2020 a obvodní soud ve svém vyjádření ze dne 11. 5. 2020 odkázaly na obsah napadených rozsudků. Podle městského soudu argumentace stěžovatelky nepřináší nic nového, s čímž by se obecné soudy již nevypořádaly ve svých rozhodnutích. Ústavní stížnost by měla být odmítnuta.

IV./c

Vyjádření společnosti UNITED BAKERIES a.s.

30. Vedlejší účastnice 1) ve svém vyjádření ze dne 11. 11. 2019 [zaslaném i jménem vedlejší účastnice 2), což však nebylo doloženo plnou mocí k jejímu zastupování] vyjádřila přesvědčení, že k namítanému zásahu do základních práv nedošlo. Podle jejího názoru se stěžovatelka, která je společností z nadnárodní developerské skupiny, společně s restituenty záměrně staví do role bezbranné oběti nezákonného zásahu státu v podobě nesprávně provedené restituce, ačkoli se sama nechovala dostatečně obezřetně při uzavírání kupních smluv s restituenty, kteří mají na nesprávnosti restituce rovněž svůj podíl. Její účelová interpretace skutkových okolností případu a relevantních právních norem je nepřipadná a nemůže založit opodstatněnost ústavní stížnosti. Obecné soudy totiž provedly důkladné a úplné dokazování, v jehož rámci byly prokazovány všechny relevantní skutečnosti týkající se výstavby pekárny Jihozápadní město, jakož i uzavření restitučních dohod a později kupních smluv. V žádném jiném řízení takto důkladné důkazní řízení neproběhlo, což platí i pro zmiňované řízení o vylučovací žalobě, jehož účastníkem vedlejší účastnice 1) ani nebyla.

31. Obecné soudy měly dostatečně zohlednit argumentaci stěžovatelky a vypořádat se s otázkou proporcionality postavení a ochrany práv jednotlivých účastníků řízení, jakož i s restitučním aspektem případu. Stěžovatelka záměrně opomíná uvést, že v důsledku pravomocného rozhodnutí o určení vlastnictví pozemků ve prospěch státu má vůči restituentům právo na vydání jimi inkasované kupní ceny za pozemky jako bezdůvodného obohacení. Ostatně v tomto ohledu již zahájila dvě soudní řízení. Restituentům pak zůstává zachován restituční majetkový nárok vůči státu, byť nikoli v podobě nároku na vydání předmětných pozemků. Případná námitka promlčení vznesená ze strany státu vůči takto uplatněnému nároku by byla s ohledem na konstantní judikaturu odmítnuta pro rozpor s dobrými mravy. Pro doplnění celého kontextu věci je třeba uvést, že restituenti v minulosti inkasovali nájemné za užívání pozemků od vedlejší účastnice 2) ve výši přibližně 15 mil. Kč. Inkasovali je bez právního důvodu, ale vzhledem k promlčení již vedlejší účastnice 2) nemůže žádat o jeho vrácení. Není tedy pravdivé tvrzení, že došlo k prohloubení majetkových křivd vůči restituentům či popření smyslu restitucí.

32. Vedlejší účastnice 1) nesouhlasí s tím, že by zde existovala tři kolidující rozhodnutí Nejvyššího soudu. Stěžovatelkou zmiňovaná rozhodnutí byla vydána v rozdílných typech řízení, z nichž každé mělo jiný okruh účastníků a jiný předmět: a) určení vlastnického práva k pozemkům, b) uložení povinnosti k zaplacení nájemného z pozemků a c) vyloučení pozemků ze soupisu konkurzní podstaty. Ve dvou řízeních byla otázka vlastnictví pozemků řešena pouze jako předběžná. Ve všech pak byla jejich účastníky uplatňována různá skutková tvrzení a dokazování bylo prováděno v odlišném rozsahu. Na jeho závěrech vznikl skutkový terén, který byl předmětem rozhodování obecných

soudů, který ovšem Nejvyšší soud – s výjimkou zcela zjevného excesu – nebyl oprávněn přezkoumávat. Pokud byl v řízení o vylučovací žalobě skutkový stav zjištěn v užším rozsahu, resp. nebyly v něm dostatečně tvrzeny a prokazovány skutečnosti o absenci dobré víry, které byly tvrzeny a prokazovány v určovacím řízení, nelze z rozhodnutí o vylučovací žalobě, která časově přecházela vydání rozhodnutí o určení vlastnictví k pozemkům, cokoli dovozovat. Rozhodnutí vydané v řízení o vylučovací žalobě nemohlo s ohledem na rozdílný okruh účastníků řízení a rozdílný předmět řízení založit překážku věci rozsouzené.

33. Obecné soudy podle vedlejší účastnice 1) neupřednostnily formalistický výklad splnění podmínek restitučních předpisů před smyslem restitucí. Zjištěné vady dohod o vydání věci směřovaly do samého základu restitucí. Nebyly splněny základní podmínky restitučního zákona, neboť tyto byly vydány jinou než povinnou osobou, navíc byly zastavěny a restituční dohody neobsahovaly ujednání o existenci závazků ze smluv souvisejících s výstavbou pekárny, ačkoli takové závazky existovaly. Každý jeden z těchto důvodů by sám o sobě obstál jako důvod neplatnosti dohody. Restituce měla napravit historické majetkové křivdy, ale podle pevně daných pravidel. Rozhodně neumožňovala státním orgánům nakládat libovolně s majetkem státu, tedy vydávat majetek, který být vydáván neměl, či vydávat majetek k tomu nepřislušným subjektem.

34. Z pohledu stěžovatelky šlo ve věci primárně o otázku možného nabytí vlastnictví od nevlastníka tzv. dobrověrným nabyvatelem za účinnosti občanského zákoníku 1964. V době uzavření kupních smluv mezi právní předchůdkyní stěžovatelky a restituenty probíhalo několik soudních řízení o plnění, konkrétně o zaplacení nájemného za užívání pozemků, v jejichž rámci vedlejší účastnice 2) jako tehdejší vlastnice budov uváděla opakovaně argumenty o tom, že restituenti nejsou vlastníky pozemků. V té době sice neprobíhalo žádné řízení o určení vlastnického práva k pozemkům, existovaly již ale rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2004 sp. zn. 22 Cdo 1361/2003 a ze dne 16. 12. 2004 sp. zn. 33 Odo 1024/2002, v nichž dovolací soud shledal restituční dohody neplatnými. Jedno z těchto rozhodnutí bylo i přílohou kupní smlouvy.

35. Pro prolomení dobré víry není nutné autoritativní zpochybnění vlastnictví. Stačí, že se osoba, která se jí dovolává, jakýmkoli způsobem seznámí se skutečnostmi, jež objektivně mohou dobrou víru prolomit. I žaloba podaná proti katastrálnímu vlastníkovi žalobcem, který zjevně není aktivně věcně legitimován, může obsahovat vyličení skutečností, které bez ohledu na zamítnutí této žaloby prolamují dobrou víru tohoto vlastníka. Vedlejší účastnice 1) připomíná, že v případě sporu vedeného před obvodním soudem pod sp. zn. 7 C 232/92 došlo k zamítnutí žaloby vedlejšího účastníka 9) pro nedostatek naléhavého právního zájmu (šlo o žaloby na určení neplatnosti restitučních dohod, nikoli určení vlastnického práva). V případě sporu vedeného před obvodním soudem pod sp. zn. 15 C 124/2004 došlo k zamítnutí žaloby vedlejší účastnice 2) z důvodu nedostatku aktivní věcné legitimace, kdy tato žalovala určení vlastnického práva pro sebe a nepodařilo se jí prokázat, že by se v rámci privatizace sama stala vlastníkem pozemků. Ani v jednom z těchto řízení nebylo právně závazným způsobem určeno, ani jinak potvrzeno, že vlastníky pozemků jsou restituenti a že jejich restituční dohody jsou platné. V případě restituentů obecné soudy naopak posléze dovodily, že tito nebyli v dobré víře od samého počátku, protože věděli, kdo je povinnou osobou, i to, že pozemky jsou zastavěné. Stěžovatelka neměla žádné rozhodnutí či jiný relevantní důkaz, který by prokazoval, že restituenti jsou skutečnými vlastníky pozemků.

36. Tvrzení stěžovatelky o tom, že určovací žaloba byla podána účelově s cílem oslabit její dobrou víru, označuje vedlejší účastnice 1) za absurdní. Žaloba byla podána z důvodu nutnosti závazné deklarace skutečného vlastníka pozemků pro účely placení úhrady za jejich užívání. V době podání žaloby bylo vůči vedlejší účastnici 2) vedeno množství soudních řízení o plnění za užívání pozemků, které byly iniciovány restituenty a stěžovatelkou. Již od roku 2001 totiž vedlejší účastnice 2) dobrovolně neplatila nájemné, protože zpochybňovala vlastnické právo restituentů k předmětným pozemkům. Nyní posuzovaná žaloba se týkala určení ve prospěch státu, neboť v minulosti bylo závazně určeno, že vedlejší účastnice 2) vlastníkem pozemků není. Nejvyšší soud zároveň opakovaně rozhodl, že restituční dohody jsou neplatné, což znamená, že vlastníkem pozemků zůstal stát.

37. Z obsahu spisu podle vedlejší účastnice 1) jednoznačně vyplývá, že restituenti prodali část svého majetku v souvislosti s výstavbou pekárny Jihozápadní město právě vedlejšímu účastníkovi 9), vyslovili souhlas s výstavbou pekárny a byla jim doručována správní rozhodnutí související se samotným procesem výstavby pekárny, jejímž stavebníkem a investorem byl právě vedlejší účastník 9). Restituenti tedy věděli, kdo pozemky drží a že je na nich kompletně vybudovaná pekárna, která byla i částečně zkolaudována. Původní pozemky tak byly vydávány zastavěné, ačkoli pro takový případ zákon znal institut finančních náhrad. Všechny tyto skutečnosti nemohou být ignorovány jen kvůli prohlášení státního podniku Státní statek hl. m. Prahy v restitučních dohodách nebo registraci restitučních dohod státním notářstvím. Protože restituenti dobře znali skutkový stav věci, nelze omluvit jejich právní omyl, že se namísto finanční náhrady domáhali vydání původně odňatých pozemků a že za tímto účelem uzavřeli restituční dohody s uvedeným státním podnikem. Místo toho musí nést následky s tím spojené a nelze na ně nahlížet jako na jakési oběti podané žaloby nebo nesprávného postupu státu.

38. Restituenti se nemohou účinně dovolávat ani presumpce správnosti veřejných aktů z důvodu registrace dohod státním notářstvím či navazujících dědických řízení. V daném případě nejde *stricto sensu* o výkon veřejné moci, ale o uzavření dvoustranné dohody. Uplatní se zde zásada *vigilantibus iura scripta sunt*, která platí stejně pro všechny účastníky tohoto řízení, a její naplnění musí být u všech posuzováno stejnou optikou při zachování zásady rovnosti účastníků. Tím není zpochybněna existence samotného restitučního nároku. Není ani pravdou, že stát o předmětné pozemky nestojí. K jejich zahrnutí do konkursní podstaty úpadce vedlejšího účastníka 9) došlo ostatně právě z podnětu Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „Úřad“).

39. Na doplnění ústavní stížnosti reagovala vedlejší účastnice 1) replikou ze dne 10. 2. 2020, v níž shrnula své hlavní argumenty a stručně reagovala na odkazy na jednotlivá rozhodnutí Ústavního soudu, které stěžovatelka uvedla na podporu svých tvrzení. Vedlejší účastnice 1) navrhuje, aby byla ústavní stížnost odmítnuta, případně zamítnuta.

IV./d

Vyjádření Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových

40. Úřad ve svém vyjádření ze dne 27. 4. 2020 uvedl, že stěžovatelka v ústavní stížnosti ve značné míře pouze opakuje argumentaci, která již byla obecnými soudy důsledně posouzena. Jejich rozhodnutí byla přesvědčivým způsobem odůvodněna a pro složitost věci na ně postačí odkázat. Lze nicméně dodat, že uzavření absolutně neplatných dohod

o vydání věci nelze označit za toliko „formální pochybení státu při napravování této křivdy“. Nesplnění zákonných podmínek pro obnovení původního právního stavu nelze zhojit poukazováním na křivdu, která byla oprávněným osobám způsobena. Obecné soudy přitom shledaly hned tři různé důvody, pro něž byly dohody o vydání pozemků oprávněným osobám absolutně neplatné. Jedním z nich bylo porušení ustanovení § 10 odst. 4 tohoto zákona, podle něhož se pozemek, na němž je umístěna stavba, která byla zřízena až po jeho převzetí státem, nevzdává. Bylo-li v restitučních věcech od počátku rozhodnutím zákonodárce nevracet oprávněným osobám pozemky zastavěné po přechodu na stát stavbou, nelze nyní tvrdit, že obecné soudy nerespektovaly smysl a účel restitučního zákonodárství.

41. Předmětná restituce podle Úřadu nemá podklad v žádném rozhodnutí, které by mohlo požívat presumpce správnosti, nýbrž jen v dohodě oprávněné a povinné osoby, kterou byla právnická osoba, která věc držela ke dni účinnosti zákona. Jak bylo v řízení prokázáno, tyto osoby nepochybně nebyly při uzavírání dohody v dobré víře. Samotné plynutí času nemůže zhojit neplatnost restitučních dohod, když navíc, jak vyplývá z provedených důkazů, restituenti čelili zpochybnění těchto dohod bezprostředně po jejich uzavření. Ústavní stížnost by měla být zamítnuta.

IV./e

Replika stěžovatelky

42. Stěžovatelka využila možnosti reagovat na každé z uvedených vyjádření ve svých replikách ze dne 29. 5. 2020. V nich zopakovala některé námitky směřující proti napadeným rozhodnutím. Obecným soudům vytýká, že se s řadou těchto námitek, včetně odkazů na relevantní judikaturu, nevypořádaly, případně jen odkázaly na ustálenou judikaturu, aniž by ji specifikovaly. Souhlasit nelze ani s tvrzeními Úřadu, že obecnými soudy konstatovaný důvod neplatnosti restitučních dohod není toliko formálním, že v jeho důsledku nedochází k nerespektování smyslu a účelu restitučního zákonodárství a že se v dané věci neuplatní presumpce správnosti aktů státních orgánů.

43. Na jednotlivé části vyjádření vedlejší účastnice 1) reagovala stěžovatelka ve shodě se svou původní argumentací. Nad rámec již uvedeného dodala, že dlouhodobě nesouhlasí s tezí, že rozhodnutí o vyloučení věci z konkursní podstaty je platné jen mezi stranami a že otázka vlastnictví pozemků je v něm řešena jen jako předběžná, protože nejde o věc pravomocně rozhodnutou ve vztahu k řízení o určení vlastnického práva. Správce konkursní podstaty vedlejšího účastníka 9) nemohl podat žalobu na určení vlastnického práva. Předmětné pozemky mohl pouze zahrnout do konkursní podstaty s tím, aby se původní vlastníci těchto pozemků domáhali jejich vyloučení, k čemuž také úspěšně došlo. Skutečnost, že správce konkursní podstaty musel postupovat takto, ale nemůže být přičítána k tíži stěžovatelky v tom smyslu, že díky tomu není dána překážka věci rozsouzené a že lze žalovat znovu směrem k určení vlastnického práva.

IV./f

Ústní jednání

44. Ústavní soud rozhodl ve věci podle § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) bez nařízení ústního jednání, protože od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci.

V.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

45. Ústavní soud je příslušný k projednání návrhu. Ústavní stížnost je přípustná [stěžovatelka neměla k dispozici jiné zákonné procesní prostředky k ochraně práva ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu], byla podána včas a splňuje i všechny zákonem stanovené formální náležitosti, včetně podmínky právního zastoupení advokátem (§ 29 až 31 zákona o Ústavním soudu). Osobou k tomu oprávněnou byla ovšem podána pouze ve vztahu k těm výrokům napadených rozhodnutí, jimiž bylo rozhodováno o právech nebo povinnostech stěžovatelky. Jen v této části mohla napadená rozhodnutí zasáhnout do jejich základních práv a svobod.

46. Oprávnění stěžovatelky podat ústavní stížnost tak bylo v případě napadeného usnesení Nejvyššího soudu shledáno u výroku II, kterým bylo rozhodnuto o odmítnutí jí podaného dovolání, výroku III, kterým bylo rozhodnuto o její povinnosti k náhradě nákladů dovolacího řízení vůči vedlejší účastnici 1), a výroku IV, jímž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení mezi ostatními účastníky řízení, tedy i mezi stěžovatelkou a ostatními účastníky. Pokud jde o rozsudek městského soudu, předmětné oprávnění bylo dáno v rozsahu, v němž ústavní stížnost směřovala proti části výroku I, jímž byl potvrzen výrok I napadeného rozsudku obvodního soudu, dále výroků II a III, kterými byly změněny výroky IV a VI napadeného rozsudku obvodního soudu, a výroku VII, kterým bylo rozhodnuto, že ve vztahu mezi vedlejšími účastníky 1) a 2) a stěžovatelkou nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Napadený rozsudek obvodního soudu byla nakonec stěžovatelka oprávněna napadnout ve výroku I, kterým bylo ve vztahu mezi vedlejšími účastnicemi 1) a 3) a stěžovatelkou určeno vlastnické právo státu k předmětným pozemkům, ve výroku IV, kterým bylo rozhodnuto o povinnosti vedlejší účastnice 3) a stěžovatelky zaplatit náhradu nákladů řízení vedlejší účastnici 1), a ve výroku VI, kterým bylo rozhodnuto o povinnosti vedlejší účastnice 2) zaplatit stěžovatelce náhradu nákladů řízení.

47. Výroky I napadeného usnesení Nejvyššího soudu, zbylou částí výroku I a výroky IV až VI a VIII až X napadeného rozsudku městského soudu a výroky II, III, V a VII až XIII napadeného rozsudku obvodního soudu (jejich obsah je blíže specifikován v bodech 3 až 5 a 13 tohoto nálezu) nebylo rozhodováno o právech a povinnostech stěžovatelky, pročež byla ústavní stížnost v tomto rozsahu podána osobou k tomu zjevně neoprávněnou.

VI.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

48. Poté, co se Ústavní soud seznámil s argumentací stěžovatelky, vyjádřeními účastníků a vedlejších účastníků řízení a obsahem příslušného spisu, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

49. V řízení o ústavních stížnostech [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) přezkoumává rozhodnutí či postup orgánů veřejné moci jen z toho hlediska, zda jimi nedošlo k porušení ústavně zaručených základních práv a svobod.

50. Stěžovatelka je přesvědčena, že je vlastnící předmětných pozemků, a ústavní stížností proti napadeným rozhodnutím rozporuje závěry obecných soudů, podle nichž je vlastníkem těchto pozemků stát. Ústavní soud spatřuje východisko pro ústavněprávní posouzení věci v tvrzeném porušení základního práva stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jehož součástí jsou také záruky spravedlivého procesu vztahující se jak ke skutkovým zjištěním obecných soudů, jež jsou výsledkem hodnocení provedených důkazů, tak k navazujícím právním závěrům. Rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními nebo mezi skutkovými zjištěními a právními závěry soudu by měl za následek porušení tohoto základního práva účastníka řízení, jestliže by šlo o rozpor „extrémní“ neboli zpochybňující výsledek řízení [nález ze dne 3. 11. 1994 sp. zn. III. ÚS 150/93 (N 49/2 SbNU 87), nález ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257)]. Zárukám spravedlivého procesu by neodpovídal ani výklad podústavního práva, jenž by zjevně a neodůvodněně vybočoval ze standardů výkladu, který je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovatelnému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [nález ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)]. Protože předmětem řízení o určovací žalobě vedlejší účastnice 1) bylo určení vlastnického práva státu k pozemkům, u nichž byla původně v katastru nemovitostí jako jejich vlastnice zapsána stěžovatelka, bylo třeba se zabývat také otázkou, zda napadenými rozhodnutími nebylo porušeno její základní právo vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

51. Ústavní soud přezkoumal napadená rozhodnutí z hlediska uplatněných námitek stěžovatelky. Z výše uvedených ústavněprávních hledisek se předně zabýval existencí naléhavého právního zájmu vedlejší účastnice 1) na určení vlastnického práva státu k předmětným pozemkům. Předmětem jeho posouzení ale byly také některé otázky hmotného práva, na jejichž řešení závisel výsledek řízení o určovací žalobě, jakož i samotný závěr obecných soudů o tom, že restituenti, resp. jejich právní nástupci, nebyli v dobré víře, že jim předmětné pozemky patří. Pakliže by i obstál závěr o neplatnosti dohod o vydání věci, bylo třeba zvážit, zda se restituenti, resp. jejich právní nástupci, nemohli stát vlastníky předmětných pozemků vydržením, případně, zda stěžovatelka, resp. její právní předchůdkyně, i přesto nemohla nabýt vlastnické právo k předmětným pozemkům na základě kupních smluv uzavřených s restituenty v důvěře v zápis jejich vlastnického práva v katastru nemovitostí.

VI./a

Předpoklady řízení o určovací žalobě vedlejší účastnice 1)

52. K jednotlivým otázkám procesního práva Ústavní soud uvádí, že podle § 80 občanského soudního řádu [dříve § 80 písm. c) občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013] se lze domáhat žalobou určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem. Jestliže si stěžovatelka klade otázku, zda vedlejší účastnice 1) může mít naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva státu k předmětným pozemkům, nutno zdůraznit, že uvedené ustanovení nevylučuje existenci takového zájmu i na určení právního poměru mezi žalovaným a třetí osobou (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011 sp. zn. 30 Cdo 3378/2009). Obecné soudy v napadených rozhodnutích vysvětlily, z jakého důvodu žaloba na určení byla způsobilá vytvořit pevný právní základ pro právní vztahy účastníků, aby se přešlo případným dalším sporům o plnění. Tomuto posouzení, které je výkladem podústavního práva, nelze z ústavněprávního hlediska nic vytknout.

53. Ústavní stížností není přímo namítáno nerespektování překážky věci rozsouzené podle § 159a odst. 4 občanského soudního řádu, jež měla být založena pravomocným rozsudkem městského soudu č. j. 58 Cm 5/2011-231, kterým byly na základě žaloby právní předchůdkyně stěžovatelky z konkursní podstaty úpadce vedlejšího účastníka 9) vyloučeny předmětné pozemky z důvodu, že měly být v jejím vlastnictví (viz body 11 a 12 tohoto nálezu). Ústavní soud se nicméně ztotožňuje se závěrem, že rozsudek městského soudu byl vydán v řízení, které mělo jiný předmět a účastníky, byť v něm vlastnické právo k předmětným pozemkům bylo řešeno jako otázka předběžná, a proto tento rozsudek nemohl založit překážku věci rozsouzené ve vztahu k řízení o určovací žalobě, o níž bylo rozhodnuto napadenými rozhodnutími.

54. Námitky stěžovatelky nyní směřují až k tvrzenému nerespektování právních závěrů obsažených v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1256/2015, kterými bylo ve věci uvedené vylučovací žaloby zamítnuto dovolání. V tomto rozsudku dovolací soud shledal platnost dohod o vydání věci, jakož i dobrou víru stěžovatelky, resp. její právní předchůdkyně, v to, že se na základě kupní smlouvy s restituenty stala vlastnící předmětných pozemků. Ústavní soud se s otázkou platnosti dohod o vydání věci věcně vypořádá níže v rámci posouzení otázek hmotného práva. Na tomto místě je však třeba podotknout, že uvedený rozsudek, kterým byla otázka existence právního poměru nebo práva řešena v jiné věci pouze jako otázka předběžná, nezavazoval Nejvyšší soud ke stejným závěrům i v napadeném usnesení. Nejvyšší soud v tomto usnesení vycházel z odlišného skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů.

VI./b

Platnost dohod o vydání věci

55. Zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd jako jeden z restitučních zákonů umožnil, aby se fyzické nebo soukromé právnické osoby domohly zmírnění majetkových křivd, které jim způsobil stát za komunistického režimu odnětím vlastnického práva k nemovitým, popřípadě movitým věcem některým ze způsobů uvedených v § 1 tohoto zákona, a to i když se tak stalo podle vládního nařízení č. 15/1959 Sb. Jednou z forem tohoto zmírnění bylo vydání těchto věcí původním vlastníkům. Mělo k němu dojít na základě dohod o vydání věci podle § 5 odst. 2 zákona o zmírnění následků

některých majetkových křivd, které byly povinny uzavřít povinné osoby s oprávněnými osobami v případě, že tyto včas učinily písemnou výzvu a byly k tomu splněny i další zákonem stanovené podmínky. Stát tak zajistil uspokojení restitučních nároků touto formou uložením povinnosti k vydání věcí právnickým osobám, které je ke dni účinnosti uvedeného zákona držely.

56. Provedení restitucí prostřednictvím dohod o vydání věci uzavíraných mezi povinnými osobami a oprávněnými osobami (místo toho, aby k jejich provedení došlo vždy akty veřejné moci) bylo s ohledem na rozsah odňatého majetku, který měl být vydán, nejen praktickým, ale v dané situaci i nezbytným řešením. Zákonodárce nekladl důraz jen na to, aby byly restituce provedeny, ale také na to, aby se tak stalo rychle, neboť šlo o součást širších změn, které měly co nejdříve umožnit obnovení standardních vlastnických vztahů a přechod od centrálně plánované ekonomiky k ekonomice tržní. Vzhledem k tomu, že dohody o vydání věci neměly povahu aktu veřejné moci, nýbrž šlo o dvoustranné právní úkony (nyní právní jednání) subjektů, z nichž žádný nebyl ve vztahu k tomu druhému ve vrchnostenském postavení, vztahovala se na ně obecná úprava občanskoprávních vztahů. Tento právní úkon (nyní právní jednání) tak mohl být neplatný podle § 39 občanského zákoníku 1964, jestliže by svým obsahem nebo účelem odporoval zákonu nebo jej obcházel anebo se přičil dobrým mravům. Nelze ostatně připustit, aby případná nezákonnost těchto dohod nemohla mít žádný vliv na jejich platnost, protože by to fakticky otevíralo prostor pro zneužití tohoto institutu za jiným než zákonem stanoveným účelem, například vydáním majetku státu, na který se zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd vůbec nevztahoval.

57. Obecné soudy shledaly neplatnost dohod o vydání věci podle § 39 občanského zákoníku 1964 v tom, že nebyly splněny zákonné předpoklady pro vydání předmětných pozemků podle § 4 odst. 1 a § 10 odst. 1 a 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. Zjednodušeně řečeno, předmětné pozemky měly být vydány jinou než povinnou osobou, neměly obsahovat náležitost v podobě ujednání o tom, zda a v jakém rozsahu oprávněná osoba přejímá práva a závazky z některých již existujících smluv týkajících se vydávané věci, a jejich vydání měla bránit překážka zastavenosti. Nesplnění kteréhokoli z těchto předpokladů bylo obecnými soudy považováno za dostatečný důvod pro závěr o neplatnosti.

58. Ústavní soud přisvědčil závěrům obecných soudů potud, že dohody o vydání věci byly v rozporu s § 10 odst. 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd, podle něhož pozemek, na němž je umístěna stavba, která byla zřízena až po převzetí pozemku státem, se nevydává, a oprávněné osobě přísluší peněžní náhrada. Důvodem této překážky je zamezení kolize s veřejným zájmem nebo právy třetích osob vztahujícími se k předmětné stavbě. Brání se tím tomu, aby docházelo k vydávání pozemků zatížených existencí stavby, u nichž by bylo vyloučeno či omezeno jejich využití ze strany restituentů za původním účelem. Obecné soudy měly za prokázané a stěžovatelka v ústavní stížnosti nijak nerozporovala, že na předmětných pozemcích se nachází stavba pekárny, resp. areál pekárny sestávající z několika staveb. Již z tohoto důvodu byla dána zákonná překážka vydání, jež působila neplatnost dohod o vydání věci uzavřených mezi státním podnikem Státní statek hl. m. Prahy a restituenty [srov. náleze ze dne 20. 9. 2000 sp. zn. I. ÚS 45/2000 (N 133/19 SbNU 213), jehož závěry, byť vyslovené ve vztahu k § 11 odst. 1 písm. c) zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, (dále jen „zákon o půdě“) se přiměřeně uplatní i u vydání věci podle zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd]. Nešlo přitom o případ, kdy osoba,

kteřá vydala předmětné pozemky, měla k tomuto majetku dispoziční právo umožňující jí převést vlastnické právo k těmto pozemkům na oprávněné osoby i mimo rámec restitučních předpisů, a proto mohla učinit autonomní projev vůle směřující k jejich vydání [srov. náleze ze dne 4. 11. 1998 sp. zn. II. ÚS 236/97 (N 133/12 SbNU 259)]. V daném případě byla nemovitost vydána právníkou osobou, které – bez ohledu na to, zda byla či nebyla povinnou osobou podle § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd – svědčilo právo hospodaření s národním majetkem, v důsledku čehož byla omezena povinnostmi při této správě (zejména podle zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 1991) a nemohla pozemky vydat bez zákonného důvodu.

59. Již zjištěný rozpor dohod o vydání věci s § 10 odst. 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd podle Ústavního soudu dostatečně opodstatňuje závěr o jejich neplatnosti. Za této situace tak nebylo nezbytné zabývat se otázkou, zda by neplatnost uvedených dohod zakládala i samotná skutečnost, že k vydání pozemků došlo jinou než povinnou osobou podle § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd, v daném případě státním podnikem, který věc ve vlastnictví státu ke dni účinnosti tohoto zákona nadržel, případně zda by tento následek bylo možné spojovat i s nesplněním náležitosti podle § 10 odst. 1 uvedeného zákona. Neznamená to však, že se Ústavní soud se souvisejícími závěry obecných soudů bez dalšího ztotožňuje.

60. V minulosti se Ústavní soud nezabýval otázkou, zda vydání věci jinou než povinnou osobou podle § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd musí nezbytně vést k závěru o neplatnosti dohody o vydání věci. Vyjádřil se pouze k otázce, zda je možné přiznat účinky i takové výzvě k vydání věci, která směřovala vůči jiné než povinné osobě. V této souvislosti přisvědčil dnes již ustálené rozhodovací praxi obecných soudů, podle níž řada relativně samostatných uživacích institutů svědčících právníkům osobám (dřívějším organizacím), především pak jejich malá přehlednost, komplikovanost a nikoli jen výjimečná možnost změn v nositeli těchto oprávnění (mnohdy bez vůle vlastníka i bez jeho vědomí), neumožnila uplatnit v zákoně o zmírnění následků některých majetkových křivd jiné vymezení povinné osoby, které by nebylo v rozporu se sledovaným cílem. Oprávněná osoba neměla žádné právo být informována o různých převodech správy a užívání zestátněných věcí, jejichž vlastnictví zpravidla zůstávalo státu, a při vydání tohoto zákona byla pouze odkázána na údaje v evidenci nemovitostí, o jejichž spolehlivosti alespoň pro oblast uživacích vztahů praxe zpravidla nepochybovala. Pokud tak oprávněná osoba vyzve k vydání věci toho, o němž se na základě objektivně zjistitelných údajů (zejména evidence nemovitostí) důvodně domnívá, že věc v rozhodnou dobu drží, má takové podání účinky řádné výzvy podle § 5 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd [rozsudek vrchního soudu ze dne 24. 2. 1993 sp. zn. 3 Cdo 41/92 (14/1994 Sb. NS); na závěry tohoto rozsudku pak odkazuje náleze ze dne 11. 12. 1996 sp. zn. II. ÚS 40/95 (N 136/6 SbNU 501)].

61. Ve stejné logice by podle Ústavního soudu nemělo jít k tíži oprávněné osoby, že jí věc vydala osoba, která jí sice v daném okamžiku nadržela, oprávněná osoba s ní však jednala v důvěře, že je osobou povinnou. Z hlediska naplnění účelu zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd není podstatné, zda věc, na jejíž vydání má oprávněná osoba nárok, byla vydána jinou než povinnou osobou. Současně ale takovéto vydání nesmí vést k nezákonnému zásahu do jejích práv či práv povinné osoby, jejichž ochraně zákonné vymezení povinné osoby rovněž slouží. V případě předmětných pozemků, které byly ve vlastnictví státu, došlo k jejich vydání oprávněné osobě jiným

státním podnikem než tím, který byl k tomu povinen. Jestliže by oprávněná osoba skutečně měla nárok na vydání věci, pak by tímto vydáním došlo k jeho uspokojení, a to bez toho, aby tím byly současně poškozeny povinná osoba nebo stát. Stát by pouze pozbyl vlastnické právo k pozemkům, které beztak měly být vydány povinnou osobou. Důvod neplatnosti dohod o vydání věci proto nelze spatřovat v samotném rozporu s § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. Tento závěr však nemění nic na tom, že státní podnik Státní statek hl. m. Prahy uzavřel dohody o vydání věci, jejichž vydání bránila zákonná překážka spočívající v jejich zastavenosti, čímž byl založen rozpor těchto dohod s § 10 odst. 4 tohoto zákona.

62. Pro úplnost Ústavní soud dodává, že poslední zjištěný důvod nezákonnosti dohod o vydání věci měl spočívat v jejich rozporu s § 10 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd, podle jehož druhé věty sjednala-li povinná osoba před dnem uzavření dohody o vydání věci smlouvu o dodávce stavebních prací, o rekonstrukci nebo o modernizaci vydávané nemovitosti, popřípadě jinou smlouvu týkající se vydávané věci, musí dohoda obsahovat ujednání o tom, zda a v jakém rozsahu přejímá oprávněná osoba práva a závazky z této smlouvy. Ani v tomto případě nemůže být závěr o neplatnosti dohod učiněn mechanicky, bez přihlídnutí k tomu, že oprávněná osoba vůbec nemusela mít o takovýchto smlouvách vědomost. I zde je třeba klást na první místo účel restitučních zákonů, který nesmí být zmařen opomenutím na straně povinné osoby. Platnost dohody o vydání věci nemůže záviset na tom, zda povinná osoba informovala oprávněnou osobu o uvedených smluvních stranách, obzvláště za situace, kdy součástí dohody mohlo být i ujednání, že oprávněná osoba žádné z těchto závazků nepřejímá, čímž zůstává zachován dosavadní stav. Bylo na povinné osobě, aby takovéto ujednání v dohodě o vydání věci zajistila.

VI./c

Vydržení vlastnického práva k předmětným pozemkům

63. Závěr o neplatnosti dohod o vydání věci ještě neznamená, že jednotliví restituenti nemohli nabýt vlastnické právo jiným způsobem, včetně případného vydržení podle § 134 občanského zákoníku 1964. Podle obecných soudů k tomu ale nedošlo. Vydržení měla bránit chybějící dobrá víra restituentů, resp. jejich právních nástupců, že jim předmětné pozemky patří. V průběhu desetileté vydržecí doby se totiž měli jednoznačně dozvědět o skutečnostech, které u nich při zachování běžné a normální opatrnosti v objektivním smyslu a současně při jednoznačném znění zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd mohly a měly od počátku vyvolat důvodné pochybnosti o tom, zda jim předmětné pozemky byly vydány v souladu s tímto zákonem.

64. Ústavní soud konstatuje, že skrze vydržení jakožto zákonem stanoveného způsobu originárního nabytí vlastnického práva podle § 134 občanského zákoníku 1964 se do vlastnických vztahů promítá princip právní jistoty jako jeden z komponentů právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy. Vydržením je poskytována ochrana dobré víře nabyvatele a s ní spojenému legitimnímu očekávání ve vznik jeho vlastnického práva v kolizi s vlastnickým právem původního vlastníka. Zákonná úprava v podstatě sleduje účel nalézt spravedlivou rovnováhu mezi oběma protichůdnými zájmy, kdy povinnost k jejímu nalezení vyplývá přímo z ústavního pořádku (nález sp. zn. I. ÚS 2219/12).

65. Základním předpokladem vydržení je dobrá víra nabyvatele podle § 130 odst. 1 občanského zákoníku 1964. Držitel se musí domnívat, že mu věc nebo právo patří, i když tomu tak ve skutečnosti není. Při posuzování otázky, zda byl držitel v tomto ohledu „se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře“, je třeba vycházet z toho, zda při zachování náležité opatrnosti, tedy běžné opatrnosti, kterou lze s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu po každém subjektu práva požadovat, měl či mohl mít během vydržecí doby důvodné pochybnosti o tom, že mu věc nebo právo patří. Vychází se z toho, jak by takovouto situaci posoudil průměrný člověk při zachování obvyklé opatrnosti. Omyl držitele, ať už skutkový nebo právní, ze kterého vychází přesvědčení držitele o existenci držené věci nebo práva, musí být omluvitelný. Skutečnost, zda držitel je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, je třeba vždy hodnotit objektivně, a nikoli pouze ze subjektivního hlediska samotného účastníka neboli z hlediska jeho osobního přesvědčení. Držitel není „se zřetelem ke všem okolnostem“ v dobré víře v případě, že je sice subjektivně přesvědčen, že mu věc nebo právo patří, avšak při zachování obvyklé opatrnosti by musel vědět, že tomu tak není.

66. Dobrá víra držitele se musí vztahovat i k okolnostem, za nichž vůbec mohlo věcné právo vzniknout, tedy i k právnímu titulu (právnímu důvodu), na jehož základě mohlo držiteli vzniknout vlastnické právo. To ovšem neznamená, že takový titul musí být dán. Postačí, že držitel je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že tu takový domnělý právní titul je. Povinnost tvrdit a prokázat tyto okolnosti tíží toho, kdo tvrdí, že došlo k nabytí vlastnického práva vydržením. Okolnosti a z nich vyplývající právní důsledky uchopení držby je přitom třeba zkoumat u každého držitele zvlášť. Nedostatek dobré víry předchůdce nevyklučuje dobrou víru dalšího držitele (např. nebyl-li zůstavitel v dobré víře, nevyklučuje to dobrou víru dědice) [k otázce dobré víry blíže např. usnesení ze dne 3. 6. 2004 sp. zn. III. ÚS 50/04 (U 35/33 SbNU 545), náleze ze dne 2. 4. 2019 sp. zn. IV. ÚS 2000/18].

67. Při posuzování dobré víry restituentů, resp. jejich právních nástupců, podle § 130 odst. 1 občanského zákoníku 1964 bylo nezbytné zohlednit specifickou povahu dohod o vydání věci uzavřených podle § 5 odst. 2 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. Součástí uvedeného zákona nebyly dostatečné procesní záruky, které by umožnily napravit případný omyl oprávněné osoby spočívající v tom, že se domáhala uspokojení svého restitučního nároku jiným způsobem, než který v její věci zákon umožňoval. Jak nárok na vydání věci, tak nárok na poskytnutí náhrady bylo třeba uplatnit samostatnou výzvou ve lhůtě 6 měsíců ode dne účinnosti zákona. V prvním případě tak bylo třeba podle § 19 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd učinit u povinné osoby, ve druhém případě zase podle § 19 odst. 3 tohoto zákona u Ministerstva pro správu národního majetku a jeho privatizaci (nyní Ministerstvo financí). Žádná z těchto výzev neměla právní účinky druhé z nich (srov. usnesení ze dne 10. 2. 1998 sp. zn. II. ÚS 60/97). Rovněž je třeba zdůraznit, že oprávněná osoba si nemohla zvolit způsob uspokojení jejího restitučního nároku. Zákon stanovil, kdy může požadovat vydání věci a kdy jí naopak náležela pouze náhrada.

68. Bylo tedy na oprávněné osobě, aby sama zvážila obsah jí uplatňovaného restitučního nároku a podle toho zvolila způsob jeho uplatnění, ačkoli potřebnými informacemi pro takovéto posouzení disponoval především stát či jím zřízené právní osoby, které věc držely. V případě nevydání věci měla oprávněná osoba možnost uplatnit svůj nárok před soudem podle § 5 odst. 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd. Zákon však již – na rozdíl od jiných restitučních zákonů (srov. § 13 odst. 3 zákona

č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, nebo § 16 odst. 3 zákona o půdě) – neupravoval způsob, jakým se může oprávněná osoba poté, co soud shledal důvod neumožňující vydání věci, domoci náhrady. Dodatečná výzva oprávněné osoby na poskytnutí náhrady, jež by reagovala na soudní rozhodnutí, kterým byla pravomocně zamítnuta její žaloba na nahrazení projevu vůle povinné osoby uzavřít dohodu o vydání věci z důvodu, že je na něm umístěna stavba, by byla s ohledem na lhůtu v § 19 odst. 3 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd posouzena Ministerstvem financí jako opožděná [srov. usnesení ze dne 14. 10. 1999 sp. zn. III. ÚS 345/99; poukázat lze i na usnesení ze dne 3. 11. 1994 sp. zn. IV. ÚS 72/94 (U 19/2 SbNU 247) a usnesení ze dne 25. 10. 1999 sp. zn. II. ÚS 318/99]. V případě uvedeného omylu oprávněné osoby by tak nemuselo dojít k uspokojení restitučního nároku ani jiným způsobem a účel restitučního zákona by zůstal nenaplněn.

69. Povinnou osobou podle § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd byla zpravidla právnická osoba (organizace) zřízená státem, u níž bylo možné v době, kdy měl být restituční nárok uplatněn, předpokládat znalost relevantních skutečností vztahujících se k jí držené věci, která jí umožní posoudit splnění zákonných podmínek pro její vydání. V případě oprávněné osoby již ale takovýto předpoklad shledat nelze. Potřebná znalost často závisela na součinnosti jiných osob, které nemusely mít na vydání věci zájem. Uplatnění restitučního nároku oprávněnou osobou bylo zároveň spojeno s výše uvedeným rizikem, že její omyl v právním posouzení obsahu tohoto nároku bude mít za následek nemožnost jeho uspokojení vůbec. Je tedy zjevné, že mezi postavením povinné osoby a oprávněné osoby v právních vztazích podle zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd existovala informační asymetrie, která mohla bránit naplnění účelu tohoto zákona. V souladu s principem právní jistoty, vyplývajícím z čl. 1 odst. 1 Ústavy, je proto nezbytné upřednostnit takový výklad a použití relevantního podústavního práva, který uvedenou nerovnost v postavení obou stran dohody zmírňuje tím, že chrání důvěru oprávněné osoby v jednání povinné osoby, na které bylo třeba ve specifickém kontextu restitucí, jež stát prováděl prostřednictvím těchto osob, nahlížet v podstatě obdobně jakoby šlo o akty státu. Jestliže oprávněná osoba uplatnila u právnické osoby zřízené státem svůj restituční nárok a tato následně shledala jeho oprávněnost a uzavřela s ní dohodu o vydání věci, u které byla provedena registrace státním notářstvím, byla tím založena důvěra oprávněné osoby v platnost takto uzavřené dohody o vydání věci, ledaže by tato důvěra byla vyvrácena jinými okolnostmi. Takto založené důvěře oprávněné osoby náleží ochrana, která je srovnatelná s ochranou důvěry jednotlivce v akty státu [blíže např. nálezy ze dne 9. 10. 2003 sp. zn. IV. ÚS 150/01 (N 117/31 SbNU 57), nálezy ze dne 10. 7. 2008 sp. zn. II. ÚS 2742/07 (N 130/50 SbNU 139) nebo nálezy ze dne 29. 12. 2009 sp. zn. IV. ÚS 42/09 (N 260/55 SbNU 509)].

70. Tato důvěra nemohla zhojit neplatnost dohody o vydání věci, ani sama o sobě působit vznik vlastnického práva oprávněné osoby k vydané věci. Musela však být vždy zohledněna při posuzování dobré víry oprávněné osoby podle § 130 odst. 1 občanského zákoníku 1964, že na základě dohody o vydání věci nabyla k této věci vlastnické právo. Oprávněná osoba, od níž nebylo možné očekávat jednoznačné posouzení zákonných podmínek pro vydání věci, mohla v uzavření takovéto dohody zcela legitimně spatřovat ujištění ze strany státu, že k vydání věci došlo v souladu se zákonem. Zbývá jen připomenout § 130 odst. 1 druhou větu občanského zákoníku 1964, podle něhož se v pochybnostech (ohledně dobré víry držitele o tom, že mu věc nebo právo patří) má za to, že držba je oprávněná.

71. V řízení před obecnými soudy bylo prokázáno, že restituenti věděli, resp. s přihlédnutím ke všem okolnostem vědět museli, že na vydávaných pozemcích je umístěn areál pekáren. Členové rodiny Š. měli mít navíc vědomost o výstavbě tohoto areálu již v roce 1987, tedy několik let před tím, než zákon umožnil žádat o vydání těchto pozemků. Podle Ústavního soudu tyto skutečnosti ale ještě nevylučují, že restituenti při uplatnění nároku jednali v omylu skutkovém či právním a že takovýto omyl v kontextu tehdejších restitucí mohl být omluvitelný.

72. Nelze přehlédnout, že státní podnik Státní statek hl. m. Prahy, u něhož restituenti uplatnili svůj restituční nárok, uzavřením dohod o vydání předmětných pozemků restituenty v podstatě ujistil, že podle jeho názoru vydání bylo možné. Přestože tyto pozemky ve smyslu § 4 odst. 1 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd nedržel, měl k nim evidováno právo hospodaření s národním majetkem podle vyhlášky federálního ministerstva financí č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem. Stát jeho prostřednictvím vydal restituentům předmětné pozemky, které jim byly v minulosti odňaty, a ti se tak mohli oprávněně domnívat, že na ně bylo převedeno vlastnické právo k nim. Dohody, na jejichž základě k vydání došlo, byly řádně zaregistrovány státním notářstvím a vlastnické právo restituentů bylo zapsáno do evidence nemovitostí a následně evidováno i v katastru nemovitostí. V dalším období bylo vlastnické právo restituentům potvrzováno i soudními rozhodnutími vydanými v dědických řízeních.

73. Všechny tyto skutečnosti podporují závěr, že restituenti byli v dobré víře v nabytí předmětných pozemků do svého vlastnictví. Restituenti mohli v důvěře v jednání státu předpokládat, že státní podnik Státní statek hl. m. Prahy měl všechny relevantní informace ohledně stavu předmětných pozemků, a že pokud je restituentům vydal, pak tomuto vydání nebránilo ani umístění stavby. Ze skutkových zjištění neplynou žádné okolnosti vztahující se k uplatnění restitučního nároku, které by takto založenou dobrou víru vyvracely. Po téměř třiceti letech by byl jakýkoli závěr o tom, z jakého důvodu restituenti žádali o vydání předmětných pozemků navzdory vědomosti o areálu pekáren, a naopak nepožadovali úhradu peněžní náhrady podle § 14 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd, pouhou spekulací. Nelze vyloučit, že restituenti svým podáním především uplatnili svůj restituční nárok s tím, že teprve následně mělo být posouzeno, zda předmětné pozemky lze nebo nelze vydat. V případě jiných restitučních zákonů by takovýto postup možný byl. Rovněž mohlo být z jejich pohledu sporné, zda jsou zastavěny skutečně všechny předmětné pozemky, či jen některé z nich nebo jejich části. Rozhodně jim nelze z pouhého faktu, že měli vědomost o areálu pekáren, přisuzovat úmysl uvést státní podnik, který jim pozemky vydal, v omyl.

74. Stát, který podle obecných soudů předmětné pozemky vlastnil, měl možnost se žalobou domoci určení svého vlastnického práva, nikdy tak však neučinil. Platnost dohod o vydání věci byla sice krátce po jejich uzavření zpochybněna žalobou vedlejšího účastníka 9), který předmětné pozemky držel na základě hospodářské smlouvy se státním podnikem Státní statek hl. m. Prahy, tato žaloba však byla rozsudkem obvodního soudu ze dne 12. 3. 1996 č. j. 7 C 232/92-69 zamítnuta. Tento rozsudek byl následně potvrzen rozsudkem městského ze dne 15. 11. 1996 č. j. 15 Co 296/96-86, který neshledal naléhavý právní zájem uvedeného žalobce na žalovaném určení. Ani případný vyhovující rozsudek, kterým by byla určena neplatnost dohod o vydání věci, by totiž nemohl sloužit jako podklad pro zápis vlastnického práva státu k předmětným pozemkům do katastru nemovitostí. Takovým podkladem by mohl být až rozsudek vydaný v řízení o žalobě

na určení vlastnického práva státu k předmětným pozemkům, k jejímuž podání by ale nebyl oprávněn vedlejší účastník 9), nýbrž stát samotný. Stojí za zmínku, že uvedený rozsudek obvodního soudu se platností dohod o vydání věci zabýval meritorně a obvodní soud v něm vyslovil názor, že zákonodárce měl při stanovení překážky vydání podle § 10 odst. 4 zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd zcela evidentně na mysli ochranu oprávněných, a nikoli neoprávněných vlastníků stavby. Vedlejší účastník 9) měl být přitom v pozici neoprávněného stavebníka, protože hospodářská smlouva, na jejímž základě na něj mělo být převedeno právo hospodaření, byla neplatná. Tyto závěry krajský soud nicméně nehodnotil, neboť to bylo s ohledem na zjištěný nedostatek naléhavého právního zájmu nadbytečné.

75. Ani v dalším období stát neuplatňoval své vlastnické právo k předmětným pozemkům a nerozporoval platnost dohod o vydání věci. Byli to právě restituenti, kteří se chovali jako vlastníci předmětných nemovitostí a toto jejich jednání bylo ze strany státu uznáváno. Dne 23. 3. 1998 byly uzavřeny dvě nájemní smlouvy k předmětným pozemkům (některým z nich), a to jednak mezi společností ODKOLEK a.s. a členy rodiny Š., jednak mezi společností ODKOLEK, a.s. a Ing. K. H. Posléze společnost ODKOLEK a.s. sice zpochybnila vlastnické právo restituentů, resp. jejich právních nástupců, k předmětným pozemkům, žaloba, kterou se vůči členům rodiny Š. domáhala zaplacení částky 3 841 838 Kč s příslušenstvím jako bezdůvodného obohacení za období dvou let, byla ovšem zamítnuta rozsudkem ze dne 29. 10. 2003 č. j. 15 C 110/2001-66. Bylo totiž prokázáno, že žalovaní jsou spoluvlastníky pozemků a že žalovaná částka byla uvedenou společností zaplacená na základě platné nájemní smlouvy.

76. Další žalobou směřující vůči členům rodiny Š. se společnost ODKOLEK a.s. domáhala určení, že je vlastníkem těch předmětných pozemků, k nimž je v katastru nemovitostí evidováno jejich vlastnické právo. Tato žaloba (řízení o ní bylo původně vedeno pod sp. zn. 15 C 111/2001) byla zamítnuta rozsudkem obvodního soudu ze dne 29. 6. 2006 č. j. 15 C 124/2004-405, který byl potvrzen rozsudkem městského soudu ze dne 6. 2. 2007 č. j. 21 Co 524/2006-436; dovolání proti poslední uvedenému rozsudku bylo odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2007 sp. zn. 22 Cdo 3984/2007. Důvodem zamítnutí žaloby bylo zjištění, že předmětné pozemky nebyly z důvodu uplatněného restitučního nároku zahrnuty do privatizačního projektu, což odpovídalo § 3 odst. 2 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby. Z tohoto důvodu nemohly být v rámci privatizace ani převedeny na společnost ODKOLEK a.s., protože tato společnost nemohla být věcně legitimována k podání žaloby a nemohla mít na určení svého vlastnického práva naléhavý právní zájem. Nutno dodat, že uvedená rozhodnutí byla vydána až poté, co původní rozsudky krajského soudu a obvodního soudu zrušil Nejvyšší soud. Původně byla žaloba společnosti ODKOLEK a.s. zamítnuta rozsudkem obvodního soudu ze dne 26. 4. 2002 č. j. 15 C 111/2001-80, ve znění opravného usnesení ze dne 6. 6. 2002 č. j. 15 C 111/2001-88, jež byl potvrzen rozsudkem městského soudu ze dne 21. 3. 2003 č. j. 12 Co 253/2002-129. Žalovaní členové rodiny Š. byli těmito rozsudky shledáni vlastníky předmětných pozemků na základě platné dohody o vydání věci. Oba rozsudky byly ale zrušeny rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1361/2003, který shledal tři důvody neplatnosti dohod o vydání věci, z nichž vycházejí i nyní napadená rozhodnutí obecných soudů (viz bod 8 tohoto nálezu). S ohledem na nedostatek naléhavého právního zájmu se však obecné soudy v dalším řízení ve věci tehdejší úřadovací žaloby těmito důvody dále nezabývaly.

77. Stát začal aktivně uplatňovat vlastnické právo až podnětem Úřadu ze dne 22. 11. 2008 směřujícím vůči správci konkursní podstaty úpadce vedlejšího účastníka 9), který dne 17. 12. 2010 i na jeho základě zapsal předmětné pozemky do konkursní podstaty tohoto úpadce. V tomto období již restituenti, resp. jejich právní nástupci, převedli vlastnické právo k předmětným pozemkům na právní předchůdkyni stěžovatelky, která žalobou požadovala jejich vyloučení z konkursní podstaty. Na jejím základě došlo k vyloučení těchto pozemků z konkursní podstaty rozsudkem městského soudu č. j. 58 Cm 5/2011-231, který byl potvrzen rozsudkem vrchního soudu č. j. 10 Cmo 15/2014-273. Vrchní soud měl za to, že restituenti i právní předchůdkyně stěžovatelky byli při nabývání vlastnického práva k předmětným pozemkům v dobré víře. Dovolání proti tomuto rozsudku bylo zamítnuto již zmíněným rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1256/2015, který uvedl, že i kdyby dohody o vydání věci byly neplatné, právní předchůdkyně stěžovatelky nabyla vlastnictví k předmětným pozemkům od osob zapsaných jako jejich vlastníci v katastru nemovitostí na základě dobré víry, která nebyla vyvrácena, a tudíž by v souladu se závěry uvedenými v nálezu sp. zn. I. ÚS 2219/12 nabyla vlastnické právo i v případě, že by tyto osoby s ohledem na neplatnost dohod o vydání věci nebyly vlastníky.

78. Z těchto důvodů Ústavní soud nepovažuje závěr o nedostatku dobré víry restituentů, resp. jejich právních nástupců, za udržitelný. Pouhá vědomost restituentů o tom, že se na předmětných pozemcích nachází areál pekáren, u nich sice mohla vyvolat pochybnost, zda tím není založena překážka vydání těchto pozemků nebo alespoň některých z nich, uzavření dohody o vydání věci se státem zřízenou právnickou osobou, její následná registrace a zápis vlastnického práva do evidence nemovitostí, posléze katastru nemovitostí, ovšem představují skutečnosti, které v kontextu výše vymezeného nerovného postavení mezi povinnou osobou a oprávněnou osobou byly způsobilé ujistit restituenty o tom, že vlastnické právo k předmětným pozemkům skutečně nabyli. Stát navíc po dlouhou dobu (přínejméně do roku 2008) uznával platnost dohod o vydání věci a vlastnické právo restituentů, resp. jejich právních nástupců, k předmětným pozemkům nijak nezpochyboval. Na tomto závěru nic nemění ani žaloba, kterou podal v roce 1992 státní podnik, vedlejší účastník 9), ani pozdější žaloby společnosti ODKOLEK, a.s. Přestože v nich bylo žalobci akcentováno, že důvodem neplatnosti dohod mohla být i zastavěnost vydávaných pozemků, z hlediska restituentů nešlo o novou skutečnost. Tato skutečnost jím byla známá již v době vydání pozemků a v postupu státu při restituci lze spatřovat dostatečné ujištění restituentů, že z ní nebylo možné dovozovat neplatnost dohod o vydání věci. Zamítnutím uvedených žalob byla dobrá víra restituentů, resp. jejich právních nástupců, opětovně potvrzena.

79. Hodnocení skutkových zjištění ze strany obecných soudů v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny nedostatečně zohlednilo princip právní jistoty vyplývající z čl. 1 odst. 1 Ústavy a s ním spojený princip důvěry v akty státu, ačkoli v případě dohod o vydání věci podle zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd muselo jít o nezbytnou součást hodnocení dobré víry restituentů, resp. jejich právních nástupců. Ústavní soud shledal jediný důvod neplatnosti těchto dohod spočívající v rozporu se zákazem vydání pozemků, na nichž je umístěna stavba. Tato skutečnost musela být státnímu podniku, jenž předmětné pozemky ve vlastnictví státu vydal, známá a ze strany státu nebyla ani následnými akty veřejné moci či jiným jednáním zpochybnována. Ze skutkových zjištění zároveň nplyne, že by restituenti uplatnili restituční nárok na vydání předmětných pozemků s úmyslem uvést státní podnik, který jim tyto pozemky vydal, v omyl, nebo s jiným nečestným úmyslem. Vzhledem k výše popsanému nerovnému postavení

povinné osoby a oprávněné osoby při uplatňování restitučního nároku podle zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd nelze restituentům bez dalšího přičíst k tíži, že správně nezohlednili význam existence areálu pekáren na žádných pozemcích pro možnost jejich vydání. Stát jim za této situace pozemky vydávat neměl a měl jim vytvořit prostor pro uplatnění nároku na náhradu. Jestliže tak nepostupoval, nelze při zohlednění skutkových zjištění obecných soudů na omyl restituentů nahlížet jinak než jako na omyl omluvitelný. Dobrá víra restituentů, resp. jejich právních nástupců, nebyla provedenými důkazy vyvrácena.

80. Z uvedeného hodnocení dobré víry je zřejmé, že mezi skutkovými zjištěními obecných soudů a jejich právním závěrem, že restituenti, resp. jejich právní nástupci, nemohli vlastnické právo k předmětným pozemkům nabýt vydržením, je extrémní rozpor. Z těchto skutkových zjištění obecných soudů navíc neplyne, že by tato dobrá víra měla zaniknout ještě před uplynutím vydržecí doby 10 let podle § 134 odst. 1 občanského zákoníku, což opodstatňuje závěr, že se restituenti, resp. jejich právní nástupci, vlastníky předmětných pozemků skutečně stali a mohli tak kupní smlouvou převést nabyté vlastnické právo na právní předchůdkyni stěžovatelky. Tím je zpochybněn výsledek řízení o určovací žalobě vedlejší účastnice 1). Není dán důvod k tomu, aby na základě této žaloby podané téměř 20 let po uzavření dohod o vydání věci došlo k natolik zásadnímu zásahu do právní jistoty zúčastněných subjektů, v jehož důsledku by stěžovatelka jako současná vlastnice předmětných pozemků fakticky pozbyla své vlastnické právo a někdejší restituenti museli nést následky neplatnosti kupních smluv, jimiž toto vlastnické právo na právní předchůdkyni stěžovatelky převedli.

81. Nesprávné posouzení dobré víry restituentů v důsledku nedostatečného zohlednění principu právní jistoty a s ním spojené důvěry v akty státu mělo za následek, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i její základní právo vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Tento závěr se týká napadených rozhodnutí v rozsahu, v němž byla ústavní stížnost vůči nim shledána přípustnou, s výjimkou výroku III napadeného rozsudku městského soudu a výroku VI napadeného rozsudku obvodního soudu, které se týkají náhrady nákladů řízení mezi vedlejší účastnicí 2) a stěžovatelkou a výše uvedené závěry Ústavního soudu se na ně nevztahují.

82. Ostatními námitkami stěžovatelky, jež se týkaly možnosti nabytí vlastnického práva od nevlastníka či nejednotného rozhodování Nejvyššího soudu při posuzování platnosti jí uzavřených dohod o vydání věci, se Ústavní soud nezabýval, protože by to bylo nadbytečné. Porušení základního práva stěžovatelky nebylo shledáno u výroku III napadeného rozsudku městského soudu a výroku VI napadeného rozsudku obvodního soudu, jimiž sice bylo také rozhodováno o jejích právech a povinnostech, tyto výroky však nebyly závislé na ostatních výrociích napadených rozhodnutí, jimiž došlo k porušení základních práv a svobod stěžovatelky. Žádná jiná argumentace ve vztahu k těmto výrokům nebyla uplatňována.

VII. *Závěr*

83. Lze tak uzavřít, že napadeným usnesením Nejvyššího soudu ve výrociích II, III a IV, napadeným rozsudkem městského soudu v části výroku I, kterou se potvrzuje výrok I rozsudku obvodního soudu, a ve výrociích II a VII, a napadeným rozsudkem obvodního

soudu ve výrocích I a IV bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i její základní právo vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu v tomto rozsahu vyhověl ústavní stížnosti stěžovatelky (výrok I) a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu tyto části napadených rozhodnutí zrušil (výrok II). V části, ve které ústavní stížnost směřovala proti výroku III napadeného rozsudku městského soudu a výroku VI napadeného rozsudku obvodního soudu byla ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost a ve zbytku podle § 43 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu jako podaná osobou k tomu zjevně neoprávněnou (výrok III). Bude povinností obecných soudů, aby vázány právním názorem Ústavního soudu (čl. 89 odst. 2 Ústavy) znovu rozhodly o žalobě vedlejší účastnice 1) na určení vlastnického práva státu k předmětným pozemkům.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 22. září 2020

Jan Filip
předseda senátu